

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

Prețurile de vânzare: în Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

Prețurile de vânzare: în Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

Prețurile de vânzare: în Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU XVI

"Gazeta" este în fi-care-zi
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. senu 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 99.

Brașov, Joi, 6 (18) Mai

1893.

Din cauza sfintei sârbători, de mâne, diarul nu va apăre până Vineri sêra.

Brașov, 5 Mai v.

În scrisoarea sa ultimă Kossuth le aduse aminte celor din stânga extremă, că cea dintâi datoriă a lor este să elupte independența țării și că acestei datorii trebuie să i se subordineze orî-ce altă considerație.

Animați de această îmbărbătare a marelui lor apostol, „independenții” au aflat de cuviință a resuscita din nou în dietă delicata „cestiune militară”, care mai ales de astă toamnă, de când cu afacerea desvîlirii monumentului honveților, a fost produsă atîta amărăciune în sus și în jos și care se părea, că în cele din urmă va fi totuși aplanată, în pace și în linise.

Tote mergeau bine, cea mai mare dificultate părea a fi delaturată prin compromisul, ce i-a succedat ministrului-președinte al încheia cu căpeteniile partidelor opoziționale relativ la serbarea inaugurării monumentului honveților, fixată pentru ziua de 21 Maiu a. c., când etă că de-odată se iviră nouă complicațiuni.

Circulara comandantului de corp principe Lobkowitz, prin care se interdice participarea ofițerilor din armata comună la serbare, a dat Kossuthiștilor nou privilegiu de a se văeta, că drepturile „națiunei” sunt călcate în picior și de-a redica cele mai grave acușățiuni în contra „regimului umilirei.” Deputatul Geza Polonyi a adresat în ședința de alaltă-eri a camerei deputaților o interpelație fulminantă ministrului-președinte și fatala „cestiune militară” ajunse érašî la ordinea zilei.

Dăm mai jos un resumatu al vorbirilor ținute în această ședință. Polonyi a vorbit cu-o mo-

deratiune până acuma neobicnuită, și a desfășurat în mod dibaciu, din punctul de vedere al partidei extreme, interpelarea sa. Ministrul-președinte Wekerle a răspuns imediat și, deși a declarat, că n'a avut mai înainte cunoștință de circulara comandantului armatei comune, a luat-o în apărare și a aprobat-o, lăudându mai ales tonul, în care a fost scrisă.

Și-a dat totă silința ministrului-președinte de a respinge atacul falangei dușmane opoziționale, dér de astă-dată a fost puțin norocos în dialectica sa. Elu fu mereu întrerupt de pe băncile opoziției, care a luat în batjocură declarațiile sale și érašî debutări extremii cu strigătele stereotipe de „Hoch!”

Fatalitatea a mai voită ca tocmai dnpă ce Wekerle se străduise a documenta, că circulara generalului Lobkowitz nu se referă și la honveți și că asupra acestora dispune numai și numai ministrul honveților, se ridică deputatul Polonyi și ceti, spre cea mai mare uimire a camerei, ordinul cu data 11 Maiu prin care ministrul br Fejervary interdice ofițerilor din armata honveților de a lua parte în uniformă la desvîlirea monumentului honveților căduți la 1848/49.

„Același guvern!” esclamă Polonyi, „care s'a reprezentat la inaugurarea monumentului lui Radetzky, opresce pe fii țării să ia parte la serbarea memoriei gloriei honveților!”

„Rușine!” „ticăloșă!” strigară într'un glas Kossuthiștii și strigățul acesta va da nou nutre-mânt pasionilor și va ațîța din nou focul lor.

Ministrul-președinte Weckerle încheia cu-o apostrofă caracteristică. Așa vè trebuie, dise elu, decât n'ați voit să se facă ser-

barea după cum era plănuită, dér avu curagiul a declara, că elu nu va lua parte la serbare, pentru care declarație fu salutat cu strigări de „Hoch!”

O bună lecțiune li se dă acuma Ungurilor din partea conducerei armatei. Dér circularele militare voru fi periculoșe, voru fi fatale pentru cabinetul Wekerle. Acesta se vede și din graba, cu care contele Apponyi se decise a adresa și elu o interpelare urgentă ministrului Fejervary.

Românii din Treiscaune.

II.

Țera Bêrsii, Maiu 1893.

Românii din Treiscaune sunt de religiuena greco-orientală și greco-catolică. Cei dintâi s'au conservat în întregitate lor până astăzi, pe sub muniții, carî despărta țera noastră de România. În centrul comitatului însuși au suferit mari pierderi chiar dela începutul acestui secolu, dér cu deosebire dela anii 1840—47 încôce.

În comunele: Cernatul inf., Comullo, Ozun, Lisneu, Chichiș, Doboli inferioră, Sângeorgiu, Micoujfal, Bissad, Aita mare, Chepeți, Ormeniș, Augustin etc., Românii în mare parte și-au pierdut limba maternă. Pentru aceea însuși ei până astăzi se măturisesc de Români, sunt încă mândri de acesta și ascultă cu duioșă când aud limba dulce maternă dela confrăți de ai lor, pe carî eorțea nu i-a aruncat în refericirea de a nu-și vorbi limba maternă.

Greco-catolicii au fost mai nenorocoși. Românii greco-catolici s'au nimicită aprôpe în întregu comitatul, afară de comunele: Turia, Gelința, Poiana, Lisneu și Aita sêcă.

Comuna Oltezem (via Sângeorgiu-Tușnad) a fostă, cu 40—50 ani înainte, reședință protopopescă greco-catolică. Astăzi nu mai există nici un singur gr. cat. După aceea reședința protopopescă s'a mutat la Gidfalva, aprôpe de Sân-

georgiu. Astăzi nici aici nu mai e nici un Român gr. cat. Preotul, gârbovit de mulțimea anilor, în anii trecuți mai trăia în această comună. Atunci spuse unui călător, că se susține din munca mânilor sale. Credincioșii sêi au trecut parte la reformați, parte la unitari și catolici, ér din biserică lor s'a făcut un locaș public, de nu chiar cărciumă.

Era un timp, înainte cu 10—20 ani, când chiar și comunele românești din centrul Treiscaunelor aveau școlile lor destal de bine organizate, amesurată timpului de-atunci. Sub presiunea vitregă a timpului însuși și au pierdut școlile chiar și comune mari și puternice, cum, comuna Arpatocă, Elipatak (Vâlcele), Sângeorgiu, Ariușdă, Micoujfal, Ozon, Aita mare, Budla etc. astfel încât astăzi școlă românească în centrul comitatului Treiscaunelor numai în Doboli inferioră mai este, care aședată în mijlocul comunelor, pe unde s'au nimicit școlile, este eșpusă persecuțiilor până la extrem, și mare minune, decât nu se va nimici și acesta, neavendă materială cu ce-și asigură existența ei contra loviturilor primite în fi-care zi.

Ar mai fi o școlă în Chichiș, dér această școlă se pôte considera ca pierdută, din cauza neglijenței conducătorilor din comună.

În comunele celelalte, aședate sub muniți, peste tot sunt școlile românești corespunzătoare legilor. Ba în comune ca Covasna, Intorsura-Buzău, Brețou și Poiana Sărată avem școlile cu câte 2 și 3 puteri didactice foarte bune.

Pe cât se vede însuși din raportul inspectorului r. unguresc de școlile al comitatului, făcut în ședința ultimă a comitatului administrativ, în toate comunele, unde sunt școlile românești confesionale gr. or., ministrul cultelor a decis, ca încă în anul acesta să se ridice școlile unguresci de stat, și anume în 20 comune dintr'odată.

Scopul acestor școlile de stat este cunoscută, anume paralisarea dezvoltării culturale a poporului românesc și completarea lui maghiarizare.

Viitorul tuturor școlilor româ-

FOELETONULU „GAZ TRANS.”

Niță Blegu.

— Schiță. —

Și nu l'ați cunoscut pe Niță Blegu?

Inchipuiți-vă dér un om, pe care-l chiamă Niță și e și blegu. Nici când n'a creat natura pentru vre-o ființă un nume mai onomatopoeic! Elu era de fire înalt, cât doi; avea spatel în forma semilunei, umeri strîmbi, față smedă, nasu de vultur, spân, chel și urduș, cu un cuvânt: spaima copiilor. Nu însuși ca esteriorul era interiorul lui, căci sub acelu rocu vênētu, cu două petece verzi în cote, păstra elu în peptu o inimă bună și miloșă, o fire nobilă și răbdătoare.

Încă din prima zi, când intră Blegu ca argatu la moșia tatii — eram de opt ani atunci — aveam cătră elu o simpatie împreunată cu frică. Căutam să-l privesc, însuși numai din depărtare, și ou cât mă uitam mai mult la elu,

cu atîta mi-se păre că omu-i mai bun. Când mă dări așa sfios într'un colț, uitându-mă la elu, imi dise:

„Nu-ți fă frică, dragă, de mine, că deși sunt urit, am un suflet bun!”

Eu, se înțelege, o tui la fugă, dér îndată ce-și întorse privirile dela mine, mă furișai pe ascuns lângă elu și îi atinsă haina încet cu degetul, apoi ne mai așteptând urmările, băgai degetul în gură și-mi continua fuga.

A doua zi — era chiar când imi mâncam untul meu, deojină, — intră Niță în odaia aducendă o scrisoară tati. Până ce tata cetă epistola, Blegu se uita tot la mine. Atât îi erau de binevoitoare privirile, încât mă apropiai de elu atrăsă ca de un magnet și voindu să facu o glumă, lipi palma mea de rocul lui vênētu, lăsându pe elu urma a două degete albe. Apoi, ca să încep cu elu vorba, îl întrebai:

„Cum te chiamă?”

— „Niță; dér pe dumniata?!”

„Sextilă.”

Atunci elu imi duse mâna la gură,

mi o sărută și adăugă: „Să trăesci la mulți ani!”

De atunci ne împrietinirăm.

* * *

Odaia lui Niță era foarte amicabile. Prin două ferestruici se răsătau vara rașele soarelui; ér cuptorul de pământ te încăldea érna. Lângă patul lui de lemn se afla masa, pe care stetea pururea deschisă o carte de povești la pagina 67, unde spunea despre lupta lui Prislea cu smei.

În această odăiță, pe genunchii lui Blegu, petreceam eu sêrile lungi de érnă.

După ce-și isprăvia lucrurile zilei, se retrăgea în odăița lui și ședeă dusu pe gânduri pe scaunul său cu trei picior, în fața vetrei, privind visător în jăratec.

Așa l'am găsit în prima sêră, când am intrat la elu. Ilu întrebai, de scie povești, elu imi dise, că da! mă luă în brațe și-mi spuse povestea dela pagina 67.

De atunci toate sêrile eram împreună.

Cum veniam, mă aședam în pólă; elu rîcea jarul, își încheia un nasture, își diregea vocea și începea povestea cu: „A fost odată...” și o continua fără întrerupere cu vocea lui slabă și fără nuanțări, până la fine. Ér eu mă uitam când în ochii lui spălăoși și descanturati, în carî vedeam oglindată o lume întregă de ține, când în jăratecul roșu, care-mi presenta un abis imens de draoi și bălauri. Când eroul poveștii era în pericol, mă atêrnăm strîns de gâtul lui Blegu, oăutându par'oa ajutoru lângă el; ér când lucrurile se petreceau după voia mea, atunci surideam mulțumit și măngaiam cu bucurie degetul alu șeselea dela mâna lui stângă. Când isprăvea povestea, gura mea era usoată, și ca și deșteptat dintr'un vis frumos, îi apucam violentă mâna și îl rugam: „Încă una, Niță, încă una, oe frumos le sci spune!” Elu atuncea rîcea în jar, își îmbumba alu doilea nasture dela rocu, ér eu ne mai așteptând toate antecedentele poveștii, îl sărutam dicend: „Ce bun ești, cum te placu!” ér elu își diregea tacticos

nesol din Treisoaune este deci periclitată în gradul suprem. Și *deci nu se vor lua la timp măsurile necesare de autoritățile profesionale, atunci într-unu deceniu se voru nimici școalele profesionale românești* din Treisoaune. Ba comunele singuratiche voru ajunge chiar urma acelor comune românești din Săcuime, unde astăzi numai numele familiilor mai arată, că au fost odată românești.

— X —

Statua honveților.

— Din desbaterile dietei. —

În ședința dela 15 Maiu n. a dietei, kossuthistul Polonyi Geza a adresat ministrului președinte Wekerle o interpelație urgentă în afacerea desvării statuei honveților.

Polonyi Geza întrebă pe d-lu Wekerle, că are cunoștință, că generalul Lobkowitz a oprită atât oficerilor și soldaților din armata comună activă, cât și celor din rezervă, apoi preșterilor militari și funcționarilor militari, a se prezenta în uniformă la serbarea națională a desvării statuei honveților? Are d-lu ministru cunoștință, că această ordinație a fost emisă cu scopul, de-a se estinde și asupra armatei teritoriale (honvețime) și asupra gendarmeriei? Crede guvernul, că se poate tolera, ca Maghiarilor, cari servesc în armata comună, să li-se interdică a lua parte la această sărbătoare națională? Ține guvernul de valabilă această ordinație interdictorie și față de honvețimea reg. ung. și față de gendarmeria, respective față de corpul oficeresc al acestora? Crede guvernul, că se poate împăca cu constituțiunea, ori cu poziția ministrului unguresc de honveți, ca acesta, ca generalul afară de serviciu, să fi oprită la ordinul unui inferior al său în rang, a participa la o sărbătoare națională? și avu't d-lu ministru cunoștință prealabilă despre această ordinație?

Ministrul Wekerle, răspunde numai decât, dîcîndu între altele, că nime n'a avu't intențiunea de a interdică honvețime și gendarmeriei participarea la desvarea statuei. Ministrul de războiu vorbește în ordinație cu totă cuviința despre honveții din 1848—49 și le laudă virtuțile și eroismul. Din ordinație această elu vede, că transpiră glasul grațitudinii, pe care cineva folosindu-lu nu vré să facă demonstrație politică, nici nu vré să lovască în față națiunea. Ar puté să reamintescă on. camere vremile, când ani de zile dieta era de părere, că honveții dela 1848—49 nu potú fi ajutați din visteria statului. Dieta a adus această hotărîre de repetite ori. Argumentațiile barbaților de statu de atunci altcum sunau, decât această ordinație, care cu respectu amintesc pe honveți.

Atunci s'a făcut deosebire între aceea, că din marinișia principelui se potú ajutara honveții, cari s'au luptat contra lui, și între aceea, că legislativa Ungariei, această dietă, n'are drept de-a ajutara pe aceia, cari s'au luptat contra domnitorului. Așa se vorbia atunci. Ađi însă stăm almintrelea: astăzi noi facem propunerii, ca honveții dela 48—49 să fi ajutarați din visteria statului, ér ministrul de războiu, când vorbește despre ei, vorbește cu respectu. M'a întrebatu interpelatorul, că ținú eu de valabilă ordinația și față cu honvețimea și gendarmeria? Dîcî, că nu! Legile noastre sunt cu multu mai clare, decât se potú da altfelu de răspuns întrebării. Negú în modul celú mai hotărît, că ministrul de războiu, seu comandantul de corp, arú fi datú vre-unu ordinu cu scopul acesta.

Ministrul Wekerle susține apoi, că, afară de dietă, se face din incidentul acesta politică și demonstrație vré unii să însuceze. Cine sunt aceștia, să-i caute opoziția în tabăra ei. Au voitú să politizeze și să demonstreze, dér nu ca partidă, ci ca deputați aparținători unei partide, și s'au pusú să facă un apelú că acei cari nu vréu să trimită onunile comitetului pentru ridicarea statuei, să le trimită singuraticilor deputați. În fine Wekerle dîcî, că ordinația ministrului de războiu nu se referesc și la br. Fejervary, fiind-că acesta nu este supusú ministrului de războiu, ci coronei.

Opoziția asculta cu multă melinște esplicările ministrului Wekerle, la alu carorú sfîrșitu elu cerú ca răspunsul să i-se ia la cunoștință.

Polonyi replică lui Wekerle, oțindu și ordinațiunea ministrului de honveți, care este aprópe identică cu ordinațiunea subscrisă de Lobkowitz, și care interdică honvețime și gendarmeriei de-a participa la desvarea statuei.

Éta această ordinație:

„Ministru reg. ung. de honveți.

Nr. 2684/pres.

„În urma informațiilor mele luate din foi, comitetul arangatoru are de cugetú a invita la serbarea desvării monumentului honveților, ridicatú pe piață în fortăreața Buda, și trupele, comandașii, autoritățile și institutele honveților. Deși nutrescu întotdeauna pentru memoria oștașilor oăduți în luptă vitéză, cea mai caldă pietate și deosebită cunoștință nobilul și cavalerescul sens al corpului oficeresc al honveților, potú presupune, că împărtășesc pe deplin aceste sentimente ale mele, totuși în considerație, că această serbare de desvare, judecându după antecedentii, poté să ia eventualu și un caracter politic (Mare șgomotú în stînga extremă) trebuie să facă atente comandașii, că înfățișarea acolo a oficerilor de honveți activi, seu a oficerilor în rezervă în uniformă militară, colidează cu punctul 46 alu reglamentei partea I. În sensul acesta suntú a se informa nu

numai oficerii de honveți activi, ci și oficerii de honveți în rezervă. — Buda-pesta, 12 Mai 1893. Fejervary, ministru de honveți. (Mare șgomotú în stînga extremă.)

Continuându Polonyi dîcî, că prin ordinațiunea această se constatá aeeva, că nu este vorba numai de o demonstrație, ci și de aceea, ca honvețimea să nu ia parte nici într-unu chipú la serbare. Și această o facú aceia, cari discutá cu noi asupra cestiunei, că ei suntú deposedarii sentimentului național. Și D-vóstré totuși veți vota răspunsul la interpelarea mea. D-vóstré Vě îngrijitú, ca să nu mai fim conduși de iluzii, căol totú acelú guvernú, care avendu în frunte pe Szapary, a mersú la serbarea desvării statuei lui Radetzky, dispunendu oficerii la serbare, astăzi stigmatizează unu trecutú, și interdică ca aelú individú, care este honvedú, să fi prezentú la sărbătórea de gloriá a honveților. Faptele aceste suntú dovești suficiente pentru a fi în curatú asupra tendințelor D-vóstre și a ne îndemna să *vě alungămú dela acelú locú*. Partida independentă și a făcutú datoría și până acuma, dér cu mai multă însuflețire și perseveranță și-o va face pe viitorú, avendu o dupla problemă. (Vii apause).

Min. Wekerle răspunde îndată la cuvintele lui Polonyi privitóre la desvarea statuei lui Radetzky, dîcînd numai atâtú, că nu guvernul actualú a arangeatú acea serbare. Cine însă a arangeatú o a lucrátú corectú, că a invitatú și pe guvernú, ér mai multú dintre membrii acestuia s'au și dusú. Spune lui Polonyi, că guvernul Szapary însuși a voitú să facă o serbare națională generală din incidentul desvării statuei honveților, dér nu i-a succesú, ér guvernul de față nu meritá să i se facă imputări pentru că n'a voitú să se espuná ca celú trecutú, numai așa în zadarú... În fine, onor. cameră (Strigáte în stînga: D-lu ministru va fi de față?) Nu! (Strigări: Hoch!) Puteți striga, dér *jără de causá eu nu voi face nimicú*; deoá mé trageți la răspundere, vě spunú acúși causa.

La finea ședinței s'a discutatú asupra întrebării, deoá președintele trebuie să cerá votarea pe puncte, ori pe răspunsul întregú alu ministrului? Contele Apponyi dîcî, că pe puncte, anunțandu totodată, că va face și elú o interpelație. Partida guvernamentală votá apoi *en bloc* răspunsul ministrului Wekerle, care părăsi sala palidú și posamoritú.

SCRIILE ȚILEI.

— 5 (17) Maiu.

În contra politicei bisericesci a guvernului. La 15 Maiu s'a ținutú în Pojunú adunarea comitatensă, care cu

150 de voturi contra 90 s'a pronunțatú în contra politicei bisericesci a guvernului. În fruntea mișcării a statú însuși fișpanul conte Zichy Jozsef, care a ple-datú ca multú focú în contra reformelor bisericesci ale guvernului. Elú a învinsú, dér de-odată cu raportarea acestei invingeri, și-a și trimisú ministrului de interne Hierouymi însinuarea demisionării sale la postulú de fișpanú.

— X —

Despre adunarea de protestare din Chișineu i-se telegrafiazá lui „Budapesti Hirlap“, că a fostú cercetatú de 4000 de persoane. S'au ținutú vorbiri lungi și cu multú entusiasmu de către d-nii Popovici și Velicé, advocați în Chișineu, și de protopresbiterul Popú. Astfelu de adunări, se vorú mai ținé, dîcî fóia ungurescă.

— X —

Asociațiunea transilvană, precum aflámú, va fi reprezentată la parastasul, ce se va face în Bucuresci pentru George Barițiu, în 8 (20) Maiu, de Academia Română, priu vice-președintele ei d-lu Dr. Ilarionú Pușcariu și prin membrii din comitetu d-nii: Partenie Cosma și Zaharia Boiu.

— X —

Din Bucovina. „Agenția Havas“ comunica din Cernáuți o telegramă, în care se dîcî, că d-lu Zotta, deputatú în dieta Bucovinei, a interplatú guvernul în privința violării dreptului legalu de-a întrebunța limba română înaintea tribunalelor. Motivulú interplării este refuzul tribunalului din Cernáuți, de-a înregistra depozițiile în limba română ale studenților români implicați în turburările din 1892 dela Hotelulú „Weis“. — Totú din Cernáuți se telegrafiazá, că „Gazeta Bucovinei“ a fostú confiscată pentru unu articolú privitorú la apretierea procesului penalú în contra studenților români universitari. Procesul, despre care amú mai făcutú amintire, se face pentru o încăerare, care s'a întâmplatú anulú trecutú între nisce studenți universitari români și între membrii unei societăți polonese, în care, cu ocazia unei petreceri, s'au rositú cuvinte ofensătóre la adresa Românilorú.

— X —

Secțiunea Bucuresci a Ligei, precum și comitetul centralú executivú alu aceleia, anunță, că în ziua de 2 Maiu și-a mutatú domiciliulú din Pasagiulú românú, în Strada Nouă Nr. 2, unde este a se adresa pe viitorú întregú corespondența.

— X —

Răsplatá lui Kossuth. Fóia clericală „Magyar Allam“, vorbindú despre scrișórea lui Kossuth adresată lui Helfy în cestiunea proiectelorú bisericesci-politice ale guvernului, dîcî următóarele: „De almintrelea se șvonesce, că Kossuth La-

vocea și începea: „A fostú odatá ca 'n povești...“

Așa ași fi fostú în stare să-lú ascultú totá nóptea, dér după povestea a doua nasturii lui Niță se gátau și elú imi dîcea încetu: „destulú!“

Când ne despărțiamú, eram însoțitú de vorbele răgușite și stinse ale lui Blegu: „Nópte bună!“ În visú mi se re-petau acele povești, în cari însă eroulú „Fătú-frumosú“ era Niță și eu îi ajutamú în luptele lui cu smei.

Țiua imi plăcea să fiu singurú. Adese-ori steteam ore întregi într-unu ungherú alú odăii, „palatulú meu de mărghenú“, cum îlú numiamú eu. Aici steteamú cu capulú pe cote și visamú cu ochii deschiși. Când mé săturamú, imi luamú sabia de lemnú, unú suvenirú dela Blegu, și mé jucamú de-a smei. Călare pe unú bățú alergamú după pisoi și câni, lovindu fără cruțare în ochipuiții smei, căci deoá le tăiamú capulú, imi spusese Niță, că le crescú două în locú. Totú doboramú în cale-mi fără considerare, că perdelele se potú și rupe și că ferestrele se potú și sparge. Apoi

mulțumitú de isbîndile mele, mé restrăgeam în palatulú meu, ne mai dorindú, decâtú să vie séra.

Astfelú petrecui trei ani în visuri și povești.

* * *

Sosi timpulú să mé dea la școlá în orașú. Auđindú despre planulú páriușilorú, am plânsú multú. Mai bine ași fi doritú să mé facú argatú, ca Blegu, decâtú domnú ca tata, care nici povești nu scia. Însé totulú era zadarnicú: tata voia și lucrulú era hotărîtú.

Éta și ziua plecării. Când sosi trásură în curte, unú fiorú rece imi trecú prin crucea spinării și hotărîtú fugii la Blegu. Cu unú plânsú de suspine mé atérnai de gátulú lui, nevoindú să mé despartú de elú. Bătránulú servitorú era adenu emoționatú... Tata sosi însă între noi și luându-mé de mână voi să mé ducă. Blegu mé sărutá atunci pe frunte șoptindu-mi: „Adu-ți aminte și de Blegu vre-odată!“

Eramú despartitú. Din ochii mei curgea unú riu de lacrimi, ér în ochii lui

spălăciți înmărmurise numai o singurá lacrimă, dér plină de înțelesú....

Visitiulú dădu bice cailorú și trásură se depártá. Deși mé depártamú tot mai multú de casá, gândulú meu atérna încă într-una de gátulú lui Blegu. Ochii, degetulú alú șéselea, jăratoeulú, palatulú de mărghenú, Blegu... Aici gândulú mi-se opri. De odatá îlú apucaí pe tata violentú de brațú, rugându-lú: „Cruțá-lú pe Niță!“ Apoi mé inecai în suspine și lăsându-mi capulú pe genunchi, nu mai vedeamú... nu mai auđiamú.

* * *

Cele două luni dintéiu, ce-am petrecutú la orașú, furá pentru mine unú adeverátú chinú. Stráinú, fără Blegu, cu lucru multú, steteamú adese-ori și plângeamú amarú. Văđéndú însă, că nimicu nu-mi ajutá, m'am obișnuitú și cu viața această. Peste o jumătate de anú mai că uitasemú de totú pe cine omorise Pipérușú-Petru mai întâi, pe Strémbá-lemne seu pe Sfárimá-pétrá, ér povestea cu Teiulú-legánatú o uitasemú de-a binele. Acum alte lucruri imi munciau capulú — Erau bocóvnele...

De vacanța cea mare fui dusú acasă. Aici erau tóte precum le lăsasemú, numai... Niță Blegu nu era nicáiri. Nici în címpú, nici în curte și nici în odăița lui înaintea vetrii. Întrebai pe-o slugá despre elú. Acesta imi răspunde rîcîndú, că séraculú bătránú devenise în timpulú din urmă așa de neputinciosú, încotu se cerú să mérgá să-și mai vadá odatá coliba, în care s'a născutú și de atunci nu s'a mai întorsú.

Scirea această mé șguduí. Tóte acele plăcute amintiri, acele povești și acele visuri s'au reinotú în memoria mea. Mé retrásei în palatulú meu de mărghenú de odinórá. Dădui peste sabia de lemnú și imi adusei aminte de tóte vitejiile ce le săvêșisemú cu ea. Grivei, cănele, durmea lângá mine. Cu o mișcare nervosá lovii animalulú așa de tare, încotu sabia mi-se rupse în spatele cănelui, care se depártá schiláláindú. Sabia, ultimulú suvenirú dela Blegu, stetea ruptá înaintea mea, érá eu cu tēemplele strinse în pumni mé uitamú țință la ea, fără să o vedú și visamú cu ochii deschiși....

* * *

jos, pentru mântuirea liberalismului, căpătâ în via care anu câte 10,000 fl. din fondul de dispozițiune". — Foile unguresci strigă în cor, că a susținut așa ceva este: „infamiă!“, „blăstămăția!“ etc., ca și când.....

—x—

Linii telefonice în România. Cetimă în diarele de dincolo, că în curând se va depune pe biuroul camerei române un proiect de lege, prin care se va deschide un credit extraordinar de 1.500,000 lei pentru înființarea de linii telefonice între Iași, Bucuresci și Craiova, precum și pentru înființarea de biurouri telegrafice-postale în reședințele tuturor subprefecturilor.

—x—

Convenirea colegială. Reuniunea română de gimnastică și cântări din loat va da Sâmbătă, în 8 (20) Mai c., o *Convenire colegială* în sala otelului „Nr. 1“. Programul. 1) Engel. „A trecut ierna“; Abt: „Totu în codru a-și trăi, — coruri mixte; 2) Dima: „Ce faci Ioano, cântecul popular arang. pentru cor mixt; 3) Litolf: „Spinulied“ pentru pian, executat de d-ra El. Nastasi; 4) „Mugur, mugurel“ și „Asta-i mândra“, cântece populare arangiate pentru cor de bărbăți. 5) Haydn: „Vin' primăvară“ pentru cor mixt și pian. Inceputul: 8 ore sêra.

—x—

Dina coronei. Monitorul oficial unguresc publică, în numărul său de Duminică, ordinațiunea ministrului de finanțe, în care se anunță, că atât băncile maghiare, cât și cele austriece au început ieri, 16 Mai, esmiterea pieselor de argint de câte 1 coronă. Ordinațiunea observă, că nime nu este obligată a primi, ca plată, mai mult de 50 de corone.

—x—

Statuă lui Arany János. În 14 Mai n. s'a desvilit în Budapesta statuă poetului maghiar Arany János. Festivitatea a fost foarte pompoasă. De față erau și membrii cabinetului, dintre cari Csáky în „dismagyar“. Vorbirea înainte de desvilită a ținut-o br. Lorand Eötvös. A vorbit apoi ministrul Csáky, mulțumind celor cari au contribuit pentru ridicarea statuei, Carol Gerloczy în numele capitalei Budapesta, Szász Karoly despre grațitudinea „națiunii“ față cu omenii ei mari.

—x—

Deschiderea Sobraniei bulgare. La 15 Mai n. s'a deschis Sobrania bulgară. Toți deputații erau de față. Principele Ferdinand a ținut în discursul de deschidere, că se simte fericit, vedându-se încunajat de cei dintâi oțărzeni ai Bulgariei. Elu dize, că toți trebuie să fiă pătrunși de însemnătatea actului modificării legii despre constituțiune, care are de scop a întări țera și

A trecut mult de atunci. Poveștile nu mai sunt idealul meu. Pe Bleghu îl mai vedu câte-odată în vis...

În ziua de 16 Ianuarie a anului trecut, mergându pe o stradă laterală a orașului B., întelni o înmormântare, fără musică, cununii și pompă. După cocișug mergeau doi omeni: o muere bătrână și un june. Fără voiă mă apropiai de baba gârbovită și o întrebai, pe cine duce la gropă? Ea îmi spuse, că pe un vechiu cunoscut, pe-un vecin al ei, — Niță Bleghu.

Mai mult nu audii... Imi descoperii capul și urmaii cortegiului, ducându la mormânt pe un vechiu și bun amic al meu

Nici piatră, nici metal nu-i îngreuzăză ați țarina, ci o cruce de lemn, la care de câte-ori priescu inima mi-se stringe și oftându trebuie să dicit:

„A fost odată, ca 'n povești, sêrmanul Niță Bleghu!“

Brașov, 1892.

S. P.

de-ai da mijlocele necesare și posibilitatea de a se pute lucra pentru viitorul, progresul și independența statului. Conjură pe deputați să-și dea voturile pentru acest mare act.

—x—

Retragerea lui Bismarck. Din Berlin se telegrafiază, că principele Bismarck a declarat hotărât, că nu va mai merge în dieta imperială. Elu recomandă în locu-i pe fiul său Herbert.

—x—

„Vestea“ este titlul unui nou ținut ilustrat, ce apare în fiecare zi în Bucuresci, Strada Vestei Nr. 13. Abonamentul, pe un an 20 lei în capitală, în provincia 22 lei.

—x—

Principele bulgaru acasă. Se telegrafiază din Tirnova, că în onora soscirei pârului princiar în Bulgaria, s'a oficiat serviciu divin la care a asistat principele Ferdinandu cu soția sa, ministrii și numeroși notabilități. Eșind din biserică, pârchia princiară a primit edificiuul Sobraniei. Pe totu parcursul li-s'au făcut cele mai entusiaste ovațiuni. Sêra conductă cu torțe.

—x—

Atentat contra principelui bulgaru. Din Bucuresci se anunță, că poliția a pus mâna în Zimnița pe trei emigrați bulgari, cari tomai voiau să treacă Dunărea la Sistovo. Ei duceau cu sine arme, bani și scrisori compromițtoare, cari tôte au fost aflate. La interogatori au mărturisit, că au voit să comită un atentat contra principelui Ferdinand.

Momente caracteristice din sinodul eparchiei Aradului.

Arad, Aprilie 1893.

S'au ivit în sesiunea sinodală din acest an unele momente foarte caracteristice. Momentul primu a fost petițiunea membrilor comitetului parochial din Arad, ce fusese restituită de sinodul din 1892 Consistoriului, pentru ca în anul acesta să dea informații meritoriale în cauză. Petiția se referă la unele supraedificate diecesane de pe terenul indus în cartea fonduară penumele: „comunei bisericesci rom. gr. or. din Arad“, pe care terenul supraedificatele acum de 18 ani au adus diecesei venit cel puțin de 9000 fl.

În daru a motivat protopopul concernentul recursul cu enormele spese, ce se prentind dela biserică pentru dotațiunea a 4 învățatori și unu fêtă bisericescă, apoi trei preoți, susținerea a 4 școli, a bisericii și a casei bisericesci în starea dictată de magistratul orașenesc, și în daru a apelat la faptul constatât: că percepțiunile comunei bis. sunt în via-care anu mai mic ca erogațiunile, încât nici când nu-și pôte plăti comuna bis. datoriile la fondurile diecesane etc. În daru a cerut a aprierea petițiunii, emanată din precauțiunea poporului de rând, care se vede apropiindu-se de desastru, și de care trebuie bine grigrită, ca să nu o pășim ca și Oradani cu reducerea numărului elementului român, — în trecutul jumătate seculu, — dela vre-o 9—10,000, la 900 suflete, — în daru tôte acestea, căci unu deputat din Arad, cu un vechi sinodalist dela Oradie, descousiderând petițiunea diu nesuficiența formelor, descousiderând și motivele protopopului, — sinodalistu dela Orade, sub cuvânt, că lipsesce sigilul comitetului parochial de pe act, a propus și sinodul a decis respingerea petițiunii și trecerea la ordinea zilei

Auț acolo! Dêr ore după care ș din Statutul org. e dator comitetul parochial să aibă sigilul oficial? O biserică, o parochia, unu sinod parochial și unu sigil parochial, care e celu bisericesc, cu emblema normată de fundatori bisericești, recunosce legea; dêr nu recunosce 3—4 sigile, adică: unu bisericesc, unu al oficiului parochial, unu al comitetului par. și unu al

epitropiei parochiale, după cum, spre cea mai mare surprindere mea, susține deputatul sinodal dela Orade și după cum se și practică în multe comune bisericesci din diecesa Aradului. Ba ce e mai curios, unii preoți își taie propriile nume pe sigile, și pôte în alte locuri și președinții comitetului parochial voru fi făcând-o așea. Întru adevăr, curiosu argumentu spre a descousidera cea mai nevinovată cerere a unor omeni, cari pe basa experienței, din precauțiune bine basată, recurgu la forul suprem administrativ al diecesei, pentru întinderea mijlocelor la scăparea poporului de 6000 suflete din pericolul ce-lu amenință!

Alu doilea momentu a fost concursul din Arad, publicat în „Biserica și Școla“, pentru ocuparea parochiei vacante, care concursu s'a pus la ordinea zilei în urma unei cereri subscrise de câțiva aradani neautorizați și neindreptățiți, din motive de ei și de omenii loru sinistru interpretate. Protopopul și ai a venit cu clarificațiunile sale legale, forte apriate de public, arătându, că nimeni din cei calificați pentru parochia de prima clasă nu pôte fi eschis dela candidare; ba ar fi de dorit cât mai mulți și înoc ar fi mai bine primiți și preferiți oratorii destoinici; dêr în virtutea ș. 15. din regulamentul de parochii, comitetul par. n'a voit să eschidă nici pe preoții eminamente bine meritați, și așea pentru ca să aibă sinodul parochial de unde alege pre unu mai potrivit recerintelor și pretenșiunilor juste ale credincioșilor din Arad, cari până astăzi sunt eminamente religioși, în așa esemplară măsură, încât de sacramentul cunecăturii se împărțasesc în via-care anu apripe la 3000 suflete de ambele genuri. Și aici se recere forte mare precauțiune față de alegerea preotului și nu se pôte pune pondu pe considerațiunile personale, de cari se vedu condus unii, cari descousideră interesele de pace ale bisericești, pre care însu miile de suflete din Arad nu voesc să o sacrifice cu nici un preț.

Ce ingerință are însu sinodul eparchial în afacerea de concurs pe parochii, după ce legea și Regulamentele precisază competența comit. par., a protopresbiterului tractual, a sinodului par. și a Venerabilului Consistoriu în șș și alinate destul de clare: eu așea nu o înțeleg! Nu pot înțeleg nici așea, că cum de frunșul deputat mirent din Arad, cel dela Orade și cel dela Lugosi vinu să se especteze contra protopopului în ședință deschisă? Nu i-a fost în sinodul eparchial locul de tractare a concursului publicat, de ore-ce acela își are condițiunile sale formulate în congresu, condițiuni, cari înainte sinodului eparchial sunt unu: „năli me tangere!“ Așea dêră accidentul relativ la concursu se pôte caracteriza de o altă intențiune cu scopu unilateral!

Protopopul concernentul a dovedit atâta precauțiune la conducerea alegerilor, încât cunoscutul casu dela Cianadul unguresc, cel fără motive și cause poredite de sêlbateu, încă a fost în stare tare ușor a-lu împăca, și are speranță firmă, că va put împăca și Micăloca, cum și tôte acele comune bis., pe unde au fost esmiși alții și au lăsat după sine urme de neînțelegeri și mai mari; dêr așteptă să nu 'i-se taie și eludeze firul competenței sale, după cum a propus deputatul sinodal dela Orade, în urma informațiunilor sinistre, ca adică „Consistoriul să ia măsuri contra protopopului, măcar și cu eseroiarea dreptului de procedere extraordinar“, adică cu esmiterea unui comisariu pentru conducerea alegerii din Arad!

Apoi mă rog asemeni lucruri tractate în sinod sêmăna ore a pace, a susținerea ordinei, legalității, vașei și decorei bisericesci? Unde ore se introduc casuri eseroiabile? Oare nu unde

consistorul constată comiterea unor abuzuri, ilegalități etc?

O, ce rațional ar fi fost, decât concursul nu s'ar fi tractat în sinodul eparchial, și decât Ven. Consistoru nu dispunea într-o cauză princiară așa iute, în timp scurtu abia de 10 zile, fără a o trece la Consistoriu plenar...

Alu treilea momentu a fost condamnabilul articolu dela Timișoara, publicat chiar în ziua încheierii sesiunii sinodale, mai în tôte diarele maghiare. Nu sciu, nu pot înțeleg, ce politică adăncă a condus pe deputatul, care a reimprospetat cauzele din Timișoara, a se provoca la ținutul „Pesti Naplo“, la străini, mai ales atunci, când e vorba de unu fondu înființându din colecte pentru episcopia din Timișoara? De acestu fondu eu n'am auditu pe nimeni interesându-se până acum, și nici în sinodul eparchial mi-se pare, că nu s'a raportat de elu în rând cu alte fonduri și fundațiuni nici când. Meritul în descoperirea cauzei, după drept și dreptate, îl are noul și ténêrul protopop alu Timișorei, căci altoum trebu putea rămâne prerogată „ad graecas calendae“. Totuși era mai consultu și pôte și mai cu scop, decât o cestiune atâtu de delicată nu se tracta în ședință publică, și nu acum, până încă n'a venit Ven. Consistoriu cu unu raportu detaiatu.

Ar mai fi să amintesc aici și renunțarea referintei dela senatul școlar, Dr. Georgiu Popa, la postul său; la stăruința d-lui deputat Dr. G. Vuia însă, după mai multă pierdere de timp fără nici un folos, renunțarea și a retrăs'o.

Aceste sunt momentele caracteristice dintre tractările sinodului eparchiei aradane de ștu timp, — momente, de cari mulți muritori nu și-au adus aminte, că se voru ivi, pentru-că nu se pot caracteriza, decât de precalulate și preparate anume din partea unor omeni condus de considerațiunile personale.

Facut provocare la regulamentul afacerilor interne, votat numai în anul trecut, ș 36 lit. b. și c. pentru ca să se constate, că întru adevăr, tractările din sinodul anului curentu, în cea mai mare parte, s'au abătut dela programul sinodaliității, degenerându în personalități, espreșiuni ofensătoare și provocătoare de conflictu, conturbându serioșitatea ședințelor. Dixi.

Unu deputat sinodal.

Sciri telegrafice.

Bucuresci 16 Mai Regele Carolu a donat 30,000 de lei pentru ajutorarea incendiatorilor și inundaților și într-o scrisore cătră președintele consiliului esprimă dorința ca cheltuielile, ce obicnuit se fac de autorități pentru serbarea zilei de 10 Mai să se verse la comitetul de ajutoru pentru inundați.

DIVERSE.

O descoperire ornitologică. Unu țeran din împrejurimile orașului Lipsca a avut ingenioșă ideea de a lua două oue dintr'unu cuib de cocori și a le pune sub o găină ca să fie clocite. După termenul clocitei găina îngrija totu așa de bine și de pui de cocori, ca și de ai sêi. Înveștii ornitologi audându despre acestu lucru s'au grăbit să vie la casa țeranului spre a vedea cu ochi pui de cocori clocite și crescuți de găină. Unu din ei, Rostend, și a publicat unu studiu din care rezultă, că deși cocorii n'aveau unde vedea deprinderile și apucăturiile seminelor lor, totu instinctul naturalu a existat așa de puternic în ei că ori-ce mișoare a lor diferă de ale celor-alti cocori.

Proprietar Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maloru

